

ΤΟ ΕΥΛΟ ΕΙΣ ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΘΕΑΤΡΑ

Ο μεγαλείτερον καὶ κυριώτερον δραματικὸν μέσον τοῦ λαϊκοῦ μας θεάτρου εἶνε τὸ ξύλον. Ὅλα δι' αὐτοῦ γίνονται καὶ εἰς αὐτὸ καταλήγουν. Ὅλοι δέρνουν ἢ δέρνονται. Ὁ φασουλῆς καὶ ὁ περικλέτος ἀνταλλάσσουν περισσοτέρους ξυλισμούς παρά λόγους. Ὁ Βελῆ Γκέκας δέρνει καὶ κλωτσοπατεῖ. Ὁ καραγκιοζῆς δέρνεται καὶ δέρνει ὅταν εὐρίσκη εὐκαιρίαν· καὶ αὐτὸς ὁ εὐελπις υἱὸς τοῦ Μολυντήρης εἶνε ξεβιδωμένος προῶρως ἀπὸ τὸ ξύλον καὶ ἓνα μέγαν πόθον ἔχει: νὰ μεγαλώσῃ, διὰ νὰ δύναται νὰ δέρνη καὶ αὐτὸς τοὺς ἄλλους. Ὡς νὰ μὴ ἦσαν ἄρκετοὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἥρωες τοῦ ξύλου καὶ οἱ καλλιτέχναι τῆς σφαλιάρας, ἄγνωστος μεταρρυθμιστὴς τοῦ λαϊκοῦ θεάτρου προσέθηκεν εἰς τοὺς τύπους αὐτοῦ ἓνα ἀκόμη, τὸν Μπάριμα-Γιῶργον, διὰ νὰ τοὺς δέρνη ὅλους. Ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία δὲν ἐπέτρεπε νὰ μένη ἡ τιμὴ αὕτη καὶ ἡ δόξα εἰς τὸν τουρκαλθανὸν Βελῆ-Γκέκαν.

Καὶ εἶνε ἀνεξάντλητοι αἱ ἐντυπώσεις τοῦ δραματικοῦ τούτου μέσου. Οἱ ξύλινοι ἥρωες τοῦ λαϊκοῦ θεάτρου δέρνονται ἀπὸ καταβολῆς τοῦ θεάτρου τούτου, καὶ ὅμως οἱ θεαταὶ του δὲν ἐκουράσθησαν καὶ δὲν θὰ κουρασθοῦν, φαίνεται, ποτὲ νὰ βλέπουν τὰς σκηναὺς ταύτας τῶν τσακωμάτων καὶ τῶν κολαφισμῶν. Τοιοῦτον θαυμάσιον θέλητρον ἔχει τὸ θεατρικὸν ξύλον, ὥστε καὶ εἰκοσάκις ἐπαναλαμβανόμενον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν διαχύνει πάντοτε εἰς τὴν πλατεῖαν τὴν αὐτὴν γαρὰν καὶ ἀνάπτει εἰς τὰ μάτια τῶν θεατῶν τὴν αὐτὴν ἔντονον λάμψιν τοῦ ἐνδιαφέροντος.

Πόθεν τὴν ἀντλεῖ τὴν μαγικὴν καὶ τὴν ἀνεξάντλητον αὐτὴν δύναμιν τὸ ξύλον;

Βέβαια ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὰ αἰσθήματα ἐκείνων οἵτινες τέρπονται εἰς τὰ θεάματα ταῦτα. Θὰ ἐτέρποντο καὶ μάλιστα τόσον ὥστε νὰ μὴ τοὺς κουράζῃ ποτὲ ἢ ἐπανάληψις, ἂν δὲν ἐθαύμαζον τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες δέρνουν, καὶ ἂν τὸ ἰδεῶδες τῶν δὲν ἦτο νὰ δέρνουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους καὶ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ;

* *

Διότι τί γίνεται γύρω μας, εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν; Ὅλοι σχεδὸν δέρνουν τὸ κατὰ δύναμιν. Ὅλοι σχεδὸν ἔχουν μέσα τῶν ἕνα *Βελή Γκέκαν* ἢ ἕνα *Μπάρμπα Γιώργην*, ὅστις ζητεῖ ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθῇ, νὰ δώσῃ κατακαυκαλιᾶς εἰς τοὺς ἀδυνάτους. Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι εὐρίσκουν κάποιον τοῦ χειριοῦ τῶν, κάποιον ἀσθενέστερον φύσει καὶ θέσει, παίζεται διήνεκῆς ἢ κωμωδία τοῦ *Καραγκιόζη* εἰς τὴν πραγματικότητά.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσά μας ἔχει τόσον πλοῦτον λέξεων καὶ ἐκφράσεων διὰ τὸ ξύλον. Τὸ ράπισμα ἐκφράζεται διὰ δέκα καὶ πλέον λέξεων, ἀποδιδουσῶν ὅλους τοὺς ρυθμούς καὶ ὅλην τὴν ἡχητικὴν καὶ αἰσθητικὴν κλίμακα αὐτῶν τῶν χειρονομιῶν. Εἰς τὴν *σφαλιάραν* λ. γ. καὶ εἰς τὸν *σφάλιαρον* ἀκούομεν καὶ τὴν ἀπήχησιν ἀκόμη τοῦ πλαταγιστοῦ ραπίσματος. Τὸ *σκαμπίλι* ἔχει τὴν φωνὴν τοῦ ὀξυαύλου εἰς τὴν συναυλίαν. Ὁ *φοῦσκος* κατέρχεται εἰς τοὺς βαθεῖς τόνους. Ἡ *κατραπακιά* καὶ ὁ *γιακᾶς* ἐκφράζουν περισσοτέραν περιφρόνησιν καὶ γλεύην παρὰ ὀργήν. Τὸ δὲ *τριόμφο* πλέον, εἶνε, φαίνεται, ὁ θρίαμβος τῆς τέχνης.

* *

Ἐννοεῖται τὴν εὐτυχίαν τοῦ *Ρωμηοῦ*, ὅστις ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ δέρνῃ. Διὰ τοῦτο δὲν εἶνε θαῦμα ὅτι οἱ ἀστυφύλακες ἀρχοῦνται εἰς τὸν γλίσχρον μισθὸν τὸν ὅποιον λαμβάνουν. Πέρνουν λίγον μισθόν, ἀλλὰ δύνανται νὰ δίδουν πολλοὺς μπάτσους. Ἐξάσκησις ἐξουσίας ἀστυνομικῆς δὲν ἐννοεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρὶς μπάτσους. Μὲ μπάτσους καὶ κλώτσους δὲν ὀδηγεῖ καὶ ὁ *Δεσβεργᾶς* τὸν *Καραγκιόζην* καὶ τὸν *σιὸρ Διονύσιον* εἰς τὴν φυλακὴν ;

Καὶ ἀφοῦ τὸ ξύλον εἶνε ἡ τέρψις καὶ ἡ δόξα μας, ἀφοῦ ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ δέρνουν δὲν χάνουν τὴν εὐκαιρίαν, ἦτο δυνατόν τὸ ξύλον νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸν στρατόν; Ἀκριβῶς ἐκεῖ δύναται τις ν' ἀπολαύσῃ αὐτὴν ταύτην τὴν ἡδονὴν χωρὶς κίνδυνον. Ὁ στρατιώτης ἔχει πρόσωπον καὶ δὲν ἔχει χεῖρια διὰ τὸν ἀνώτε-

ρόν του. Εἶναι ἄκμων δεχόμενος καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀποδώσῃ κτυπήματα.

Δὲν εἶνε λοιπὸν παράδοξον ἂν κάπου κάπου καὶ ἡ ἱεραρχικὴ ἐξουσία εἰς τὸν στρατὸν ἐκδηλοῦται διὰ μπάτσου καὶ ραπίσματος. Τὸ παράδοξον θὰ ἦτο ἂν μεταξὺ τῶν Ρωμηῶν, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς τὸν στρατὸν, δὲν ἐπωφελεῖτο κανεὶς τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐκ τοῦ βαθμοῦ των ν' ἀπολαμβάνουν τὴν μεγάλην ἡδονὴν καὶ τὴν μεγάλην δόξαν τοῦ Ρωμηοῦ: νὰ δέρνουν!

ΙΩ. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

Η ΝΟΝΑ ΜΑΣ

ΠΡΙΝ ἡ νόνα μας φθάσῃ τσ' ἑκατὸ καὶ κλείσῃ ἐφέτο τὸ λογαριασμὸ της, ἐξαναπέσκει μὲ τὸν Ἄγγελό της γι' ἄλλο τόσο τὸ συμφωνητικό.

Δὲν ἐγνώριξε ὁ Χάρος τί καὶ ποιοί, κ' ἦλθε προχθὲς εἰς τὸ προσκέφαλό της, κ' ἐξεδίπλωνε ἐκεῖ τὸ σάβανό της, νὰ βάλῃ τὸ κουφάρι τ' ἀδειανό.

Βγάνουμ' ἐμεῖς φωνές! ... καὶ τὴν κανίστρα γιὰ τὸ κερί! Τὸ ρίξι ἔγινε λυόμα! ἀρχίνησε νὰ κλαί' ἡ Μοιρολογίστρα...

Κλαῖνε ἡ γάτες καὶ λέν' πῶς εἶνε γιόμα. Ἐκλαίγαμε ὅλοι ἐμεῖς οἱ καυεμένοι, μὰ ἐκεῖ ἐπήγανε οἱ κόποι μας χαμένοι!

Καὶ ὁ παπᾶς τί νὰ 'πῆ;
ποῦ ἐδιάβαζε τὴν ὕστερην εὐχὴ
κ' ἔβλεπε μὲ τὸ νοῦ του
πῶς θὲ ν' ἀνοίξῃ ἡ μπούρσα τοῦ πουγγιοῦ του;

Τοῦρθε μιὰ τόση σκάκι
ποῦ ἂν ἤθελε μπορεῖ, ἦθε' τὴν πιάσει

Νὰ τὴν στραγγαλίσῃ.

— «Κίνησα, λέει, κακὴ-ῶρα·

Τοῦ Διαόλου τὴ 'διάβαζα ὡς τὰ τώρα!»

† ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ